מראה יחזקאל על התורה — קרח

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, הקשה ברש"י למה לא כתב בן ישראל, ולכאורה תמוה אדרבה קשה למה כתב כלל בן קהת בן לוי ולא הול"ל רק בן יצהר ושכבר מבואר דבני לוי גרשון וקהת ובני קהת עמרם ויצהר, וממילא ידענו יחוסו של קרח, שאין לומר שהיה קרח אחר בן יצהר דלא בא הכתוב לסתום, וצריך לבאר דבאמת כך היא הקושיא דהכל מיותר ואם בא הכתוב להאריך ביחוסו הול"ל ג"כ בן ישראל, וע"ז לא יתכן תירוצו של רש"י.

ולייש נ"ל לבאר גם כן מה שאמרו בפרקי אבות [פ"ד מ"א] איזהו חכם הלומד מכל אדם איזהו גבור הכובש את יצרו איזהו עשיר השמח בחלקו איזהו מכובד כו' והקושיא מבואר דהתנא נקט ההיפך, וכבר ביארתי המשנה בפ' יתרו, והנלע"ד עוד דהנה המחלוקת בא על ידי א' מג' סיבות והיינו ע"י מחשבה דיבור ומעשה, דהיינו הא' הוא ע"י המחשבה ומחמת גיאות שרוצה להשתרר ושינהג בו כבוד ועי"ז הוא מתעבר ומתקצף על המיקל נגדו, והב' הוא ע"י הדבור לסיבת לשון הרע כידוע משאול ודוד, והג' היא במעשה שעדיין מרקד בינינו קנאת איש מרעהו שעוסקים במשא ומתן וכל אחד סבר שחבירו נוגע בחלקו, ועל ג' אלה אמר דוד (תהלים קא ה) מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב מי שהוא אץ להעשיר אותו לא אוכל.

וכמו כן מצינו ג' פעמים שנתגלגל קרח דהיינו בקין שהרג את הבל וחטא במעשה בעבור שרצה לירש העולם לבדו והיה רחב לבב, ובקרח עצמו היה ע"י גיאות כמ"ש ומדוע תתנשאו על קהל ה' כו', ואח"כ בשמאי היה מחלוקתו לשם שמים עם הלל והיה בדבור [פע"ח שער ר"ח פ"ג], וכ"כ פירשתי בריש פ' מצורע שיש ג' מיני נגעים נגד ג' אלה, וע"כ נאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו והיינו צרעת ואיתא בגמ' (סוטה מז:) משרבו זחוחי הלב רבו המחלוקת בישראל והם תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן, והביאו מקרא ע"ז אם קהה הברזל תלמיד שמשנתו אינה סדורה לו והוא לא פנים קלקל שלא שימש כל צרכו (תענית ז:).

ועל שלש אלה רמז לנו הכתוב שקרח היה בעל מחלוקת בכל הג' מעלות, כי קהת מורה על מחלוקת הבאה ע"י דבור הן לשה"ר וקהיית שניים והן בד"ת שלא לשם שמים כמ"ש אם קהה הברזל, ויצהר מורה על מחלוקת הבאה מחמת הגיאות שהשמן צף על כל המשקין מלמעלה, ולוי מורה על תאות אסיפת הון רב וכמ"ש שלכן נקרא לוי שליוהו בכ"ד מתנות כהונה [כן פירש"י בראשית כט ד], וזה"ש ויקח קרח שנתעצם במחלוקת לשלש סיבות שהיה בן יצהר איש גאה, ובן קהת שחטא בדבור, ובן לוי רחב לבב וחטא במעשה, ולכך נענשו בג' עונשים על המחשבה נידונו בשריפה, ועל הדבור ותפתח הארץ את פיה ותבלעם, ועל המעשה בלעה כל רכושם.

והנה כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו, ע"כ מצינו נגד ג' אלה שלש מדריגות באותן המושכים ידיהם מן המחלוקת, הא' שחבירו עושה לו רעה במו"מ והוא מוחל לו שיודע בעצמו שבאמת לא עשה לו רעה שאין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו וע"ז אמר התנא איזהו עשיר השמח בחלקו, והב' שחבירו חוטא נגדו בדבור ומזלזל אותו והוא שותק ומעביר על מדותיו וע"ז אמר איזהו גבור הכובש את יצרו, ויש עוד מין א' שלא אכפת כלל מה שעושין נגדו ואפילו בלא בקשת מחילה הוא מוחל לו לשכנגדו רק שע"י הקטט אשר שכנגדו מעיז פניו נגדו ומראה תכונתו הרעה נתוודע לו איך יתנהג עמו להרחיק עצמו, וזהו הלומד מכל אדם שלומד את עצמו איך יתנהג בכל אדם שמתריס נגדו, וכ"ז לא יפגום בכבודו אחר שהוא מכבד את הבריות.

ולא יהיה כקרח וכעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו, התכת הכתוב קשה להולמו, וגם צריך לבאר מ"ש בראש הפרשה לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה' שאין לו חיבור עם הקודם, והנ"ל דהנה בנוהג שבעולם יש סרבנים רבים שאינם רוצים לקיים הדין תורה ולפעמים הולכים מחמת זה בערכאות של גוים בשגם שהם יודעים בעצמם שכל ההולך בערכאות של עכו"ם מחלל את השם וגם זו בלבד שאינן רוצין לקיים הד"ת אין חילוק בין אדם מחלל שבת או שאינו מניח תפילין או אוכל טריפות ובין המסרב על הדין תורה וגוזל חבירו ואעפי"כ נדמה להם שהם אנשים כשרים והיינו מחמת שאומרים שהב"ד לא פסקו כהוגן במה שחייב אותם, וע"כ סוברים שלבבם שלם עם ה' ועם תורתו רק שחולקין על הב"ד, ובאמת הוא שקר מפורסם כי ה' נצב בעדת כו' ואם היה לבבם שלם עם ה' היו מצדיקין את הב"ד והיו רואים חוב לעצמם, אך השקר הזה נמשך מגודל לבבם וגדלות רוחם שאינם רואים חוב לעצמם וע"כ מהרסים את הב"ד ונותנין יד לפושעים.

וכמו כן היה כאן במחלוקת של קרח שאמר כל העדה כלם קדושים רק שמשה אמר ועשה מלבו, ולכך אמר לו משה אתה טועה בדבר כי רב לכם בני לוי כלומר יש לכם רב גדלות וגסות רוח, וע"כ תדעו שעיקר תלונותיכם על ה' שע"כ אמרו כל המתיהר כאלו דוחק רגלי השכינה, וכן היה אח"כ שהראה הקב"ה שהיה הדבר נוגע להשי"ת, וזה"ש ולא יהיה כקרח שלא יערב אדם לנפשו לעשות טצדק לעצמו כקרח שתלה תלונתו במשה, רק כאשר דבר ה' ביד משה שהמחלוקת שהיה על משה לו, היה נוגע לו להקב"ה, וכמו כן כל החולק על הב"ד ועל הד"ת כחולק על השכינה.

שערי ציון|ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל, לכאורה כל הפסוק מיותר דכבר מבואר כמה פעמים במקרא שאין ללוים חלק בארץ וכ"ש לכהנים וגם אין כאן מקומו כלל והול"ל אצל חלוקת הארץ, ועוד שאין הדבר נחוץ כ"כ עד שהוצרך הקב"ה בעצמו להודיע דבר זה, וביותר קשה מ"ש בארצם לא תנחל הא באמת יוכל לירש בארץ ישראל ע"י בת יורשת נחלה וכדאי' בגמ' גבי פינחס (ב"ב קיא:), ועוד מ"ש וחלק לא יהיה לך הוא למותר וכפול, ועוד מ"ש בתוך בני ישראל אין לו הבנה ובפרט שאין ביאור להתכת

הכתוב דהגם שיהא דבוק בהקב"ה ומופרש מכל מקום אם אין קמח אין תורה ומי לנו גדול מדוד המלך ע"ה שאמר ג"כ ה' מנת חלקי כו' ואעפי"כ היה לו כל חמדת ישראל.

והנ"ל דהנה חז"ל יסדו לנו לומר בכל יום שיר תפלה עלינו לשבח כו' אשר יסד יהושע בן נון, דהיינו כשמשלימין כל אחד תפלתו כפי דרכו וכפי הכנתו כאשר תמצא ידו לעבוד ולשרת את פני מלך הכבוד ואחרי גמרו יתן שבח והודאה על שזכה לזה, וכמ"ש הרא"ש בברכות עמ"ש על שאנו מודים לך ברוך אל ההודאות, דהיינו שנותנין שבח והודיה על חטיבה זו שזיכנו השי"ת לשבחו ולפארו, כמו כן אנו עושין בשיר הזה של עלינו לשבח, ואח"כ אומרים השירי תפלה שיסד עכן בן עמרי דהיינו על כן נקוה לך כו', בשגם שמעל בחרם לא נדמה משום זה שהיה רשע ח"ו רק טעות נזדקר לפניו שהיה סבור ששלא כדין עשה יהושע במה שהחרים את יריחו משום שנא' ואכלת את שלל אויביך.

וכמו שמצינו בפרשה זו את מחתות החטאים האלה דהיינו שוגגים, וח"ו שאליצור בן שדיאור וחביריו חלקו על נבואת משה רק טעו בדבר מחלקותם כמ"ש השל"ה, כמו כן עכן טעה, ובאמת עשה עול שאפילו אם יהיה כדבריו שיהושע עשה שלא כדין מ"מ היה אסור לנטות מדבריו אפילו אומר על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, והעולם מקילים מאוד באלו הדברים תקנות וחרמי צבור מפני שנדמה לאחד בדעתו ששלא כדין הוא ולהורות היתר באיזה אופן שיהיה ועתידין ליתן את הדין כי אין הקב"ה ווותרן רק גבי עכן נעשה רושם מיד והיינו משום שבעת ההיא היו הישראל צדיקים גדולים וגם עכן היה צדיק וע"כ החטא הזה עשה תיכף רושם ונענשו.

והנה בשיר זה של על כן נקוה וגם בעלינו לשבח העולם מזלזלין מאוד לאמרו במרוצה ובלי כונה מחמת שהתפלה עליהן לטורח וע"כ כשמגיעים לעלינו כו' שמחים שפרקו העול התפלה ונפטרין לביתם, ובאמת אם היו אומרים אותם במתינות ובכוונת הלב לא היו יכולין לאמרו כלל מפני הבושה לומר שקר ואדרבא החושך יכסה ארץ ובל יראו גיאות ה' ולמה יזכו לעבוד את ה' ולהפנות אליו רשעי ארץ, אכן רוח היא באיש חמודות אשר נפשו אותה לעשות נחת רוח ליוצרו והיו עיניו ולבו בשביל שיתרבה כבוד שמים שיתפרסם אלקותו בעולם ע"י שיעבור רוח הטומאה להכניע כח הס"א לבלתי תוכל להתגבר להתעות בני אדם מדרך השכל להמרות עיני כבודו כמו אברהם אבינו ע"ה אשר זה היה כל פרי מעשהו, ואם לא יעשה כלו שתהיה תפלתו עושה פירות לתקן עולם כלו מ"מ המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר נענה תחלה שכל אחד צריך לזה בעצמו כי זה כל האדם אם ישים אליו לבו לראות בתפארת מקדשו להעביר גלולים מן הארציות שלו כמ"ש בית ישראל העלו גילוליהם על לבם כו', עד שיכיר וידע כי לה' הארץ ולו תכרע כל ברך כו', וכמו כן יסדו לנו בנשמת כי כל פה לך יודה כו' כדבר שכתוב כל עצמותי תאמרנה כו', דלכאורה לאו רישיה סיפיה אבל הענין הוא כדברינו שזכה עי"כ לקשט את עצמו לקיים תמיד שויתי ה' לנגדי וידע שהכל מאתו.

וכדאיתא בספר יצירה [פ"ה מ"ח] על חודש זה [תמוז] המליך אות ח' בראיה כו' וצר בהם סרטן בעולם תמוז בשנה ויד ימין בנפש, והנ"ל בביאור הענין כי חזרנו על כל החדשים ולא מצאנו חודש שאין בו יום מקודש כמו חודש הזה שאין יומא דפגרא כלל רק מצינו בו יום צרה ונאצה וא"כ יפול לב אדם בקרבו כי עזב ה' את הארץ, ובאמת כל השינויים המה טובים כי ראינו אוה"ע יושבים שלוים ואין בהם שום שינוי מחמת שאין משגיחים עליהם וכאשר הורה עליהם המזל מתחלה כך הם מתנהגים, אבל בישראל אפילו בעשיר ימצא כמה שינויים בשנה פעם טוב ופעם להיפוך וזה יורה באצבע שמשגיחין עליו, וכמ"ש חז"ל (ערכין טז:) כל מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קבל עולמו.

וע"כ הונח יסוד בריאת חודש הזה על אות ח' המורה על מדת החסד וחלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, כי תמיד עיני ה' אלקינו בנו, וע"כ המליכה בראיה והשגחה עליונה, וצר בהם סרטן שיש לו עינים פנים ואחור כמבואר בספרי התכונה, וכמו שדרשו על דומה דודי לצבי שמחזיר פניו לאחוריו, ומכ"ש כי סרטן שיש לו עינים מאחוריו ולא יסבו בלכתן, תמוז בשנה לשתק כח הדין השולט ביד ימין בנפש והוא ימין ה' רוממה וירא ישראל את היד הגדולה.

וזה"ש כי חלק ה' עמו וכי משמש בלשון אם שאם ישראל דבוקים בהקב"ה אזי יעקב חבל נחלתו יש ליעקב חבל ונחלה, וכמ"ש במ"א שא"א להיות התשועה בשלימות עד שיכנסו לארץ וכמו שדרשו חז"ל על יונתי בחגוי הסלע. ומי שלבבו שלם עם ה' ישמח בזה כי יראה לעיניו נסים גדולים אחרי שאבד ממנו הברירה ואינו יודע האיך יוושע וע"כ יסור הדאגה מלבו כי יבטח בשם ה', אך יוסיף שמחה כי יראה חידושים איך הקב"ה ובאיזה אופן יעשה עמו נפלאות, וע"כ אמר משה לישראל אל תיראו כי דבר זה אין מוטל עליכם כלל רק אדרבא התיצבו וראו את ישועת ה' שתראו חידושים אשר לא עלו על דעתיכם.

וזה"ש הקב"ה לאהרן בארצם לא תנחל לשון נחל והמשכה כמו ונהרו אליו עמים, שאל תמשוך לבך בארציות שלהם ולא יעלה על לבך לעסוק בעבודת האדמה ולהוושע ע"י דרך הטבע, כי אם תעשה כן בוודאי וחלק לא יהיה לך בתוכם, אבל אם אני חלקך כשתהיה דביקותך עלי וכל מגמת פניך לקבל עול מלכותי אזי ונחלתך בתוך בני ישראל שתזכה לשתי שלחנות, ברוך ה' לעולם או"א.

חידושי אגדה לחתונה.מלמד שחשדוהו באשת איש (סנהדרין קי.), עפימ"ש הנועדים על ה' כו' למה אתה בוש כו' שהם חשדו למשה שהוא עשה כן מחמת גיאות ומבטל השראת שכינה ע"י מחלוקת כמבואר במ"א, וכמו כן בזיווג איש ואשה כשיש שלום השכינה שורה שהשם ביניהם וגם שלום מן היצה"ר כמ"ש וידעת כי שלום כו', אין שלום מפני חטאתי, וכאשר ימעלו מעל זה בזה נסתלק השלום והשראת שכינה, וז"ש שכמו כן חשדו למשה שמבטל השלום וגורם סילוק שכינה ח"ו, ועי"ל דאיתא בסנהדרין (פא.) ואת אשת רעהו לא טמא זה שלא נכנס לתוך פרנסתו של חבירו והם חשדו למשה שמקבל שוחד וע"כ אמר לא חמור אחד מהם נשאתי כו', וז"ש שחשדוהו באשת איש, וז"ש כל העדה כלם קדושים כ"מ שיש גדר ערוה יש קדושה.